

De Coupure, een stadsvaart uit de 18de eeuw

Sinds de 17de eeuw zijn Oostende, Brugge en Gent met elkaar verbonden door kanalen. De doorvaart van Brugge vormt evenwel een hinderlijke flessenhals. Om hieraan te verhelpen, wordt in het midden van de 18de eeuw een nieuw kanaal van zo'n 600 meter lang gegraven van de Molenbrug tot de vestinggracht. Het wordt 'Coupure' (afsnijding) genoemd, omdat het een verkorte vaarweg vormt. Tegelijk worden bestaande waterlopen verbreed en verdiept.

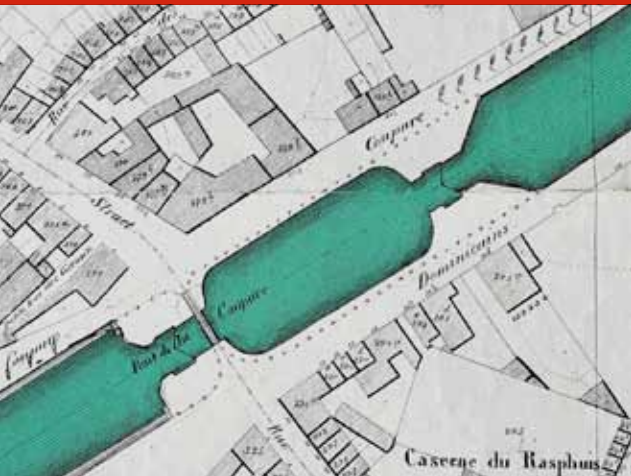
Zo kunnen grotere schepen, zelfs zeeschepen passeren. Langs de Coupure vestigen zich gaandeweg bedrijven en handelszaken (kolen, bouwmaterialen, visverwerking) die op transport te water aangewezen zijn. In de tweede helft van de 20ste eeuw verdwijnt die activiteit weer helemaal. De enige herinnering aan die tijd is de schoorsteen van de zeeppiederij 'De Ster', actief van 1906 tot 1969. De Coupure is intussen deels omgevormd tot een aantrekkelijke aanlegplaats voor pleziervaartuigen.

Sinds 1988 staat het bronzen beeld 'Marieke', een werk van beeldhouwer Jef Claerhout, langs de Coupure. Het is een eerbetoon aan zanger en componist Jacques Brel, die onder meer het liedje 'Marieke' componeerde waarin naar Brugge verwezen wordt. Het beeld is het symbool van de wijk geworden, het jaarlijkse buurtfeest wordt op het grasveld errond gevierd.

Zicht op de haringkerij Van den Abeele, 1911

In de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw is de Coupure de aanlegplaats van een aantal beurtschepen. Dit zijn binnenvaartuigen die eenmaal per week of tweewekelijks een koerierdienst verzekerden naar een bepaalde bestemming. Iedereen kan tegen betaling een pakje of een grotere hoeveelheid goederen meegeven.

Tegelijk met de aanleg van de Coupure wordt ook een schutsluis gebouwd: het Coupuresas. De overheid heft er een doorvaartaks of 'sasgeld'. De sluis is sinds de jaren '70 van de vorige eeuw niet meer in gebruik.

Vier beurtschepen zijn in de 20ste eeuw vaste gasten aan de Coupure, waaronder de Jamaï Pensé en de Octavie. Ze varen op Oostende, Gent en Antwerpen. Het laatste beurtschip is in 1955 uit de vaart genomen.

In 1234 bouwen de dominicanen of predikheren hun klooster net buiten de toenmalige stad, op een terrein aan de zuidzijde van de Langestraat. Het is een van de vier grote middeleeuwse bedelordekloosters in Brugge. Wanneer men veel later de Coupure graaft, blijven klooster en kerk gespaard, maar enkele bijgebouwen en een groot stuk van de tuin worden onteigend.

Het klooster wordt in 1796 opgeheven. Enkele onderdelen blijven bewaard en worden in meer recente gebouwen opgenomen. Van op de openbare weg zijn van het oude klooster nog een stuk van de westgevel en het kerkportaal zichtbaar.

3

Restanten van het klooster in hotel Verriest, 1930

Kort na de opheffing van het predikherenklooster worden enkele van de gebouwen in gebruik genomen door de gendarmerie of rijkswacht. In 1891 wordt op dezelfde plaats een nieuwe rijkswachtkazerne gebouwd. De kazerne blijft tot eind 20ste eeuw in gebruik.

4

Naast de voormalige rijkswachtkazerne is in 2011-12 het nieuwe Rijksarchief opgetrokken. De vorm van het gebouw verwijst naar een stapel archiefstukken: de lichtjes verspringende baksteenlagen suggereren opeengestapelde vellen papier. Het grillige dak stelt een verkrukkeld blad papier voor. De archiefrekken binnenin tellen maar liefst 29 kilometer aan legplanken.

Coupure, un canal urbain datant du 18ème siècle

Depuis le 17ème siècle, Ostende, Bruges et Gand étaient reliées par voie d'eau, mais la navigation vers Bruges restait difficile, le passage par la ville formant comme un goulet. C'est pourquoi un nouveau canal est creusé au milieu du 18ème siècle, appelé "Coupure" car il constitue un raccourci ①. Les autres voies de navigation traversant la ville sont également élargies et approfondies, afin de permettre le passage de plus grandes embarcations, même des vaisseaux maritimes.

Le long du canal Coupure viennent alors s'établir diverses entreprises (charbon, matériaux de construction...) dont les activités impliquent le transport par eau ②. Dans la seconde moitié du 20ème siècle, les quais perdent leur fonction commerciale et Coupure est partiellement transformé en port de plaisance.

En 1234, les Dominicains avaient érigé leur couvent juste en dehors de l'agglomération urbaine de l'époque, sur un terrain situé au versant sud de l'actuelle Langestraat (Rue Longue). Il comptait parmi les quatre grands couvents des ordres mendiants établis à Bruges au Moyen-Âge. Lorsque bien plus tard le canal Coupure fut creusé, diverses annexes et une grande partie du jardin firent l'objet d'une expropriation. Le couvent fut fermé en 1796. Quelques vestiges sont intégrés dans des bâtiments plus récents ③. Seulement une partie de la façade occidentale et le porche de l'église sont encore visibles de la rue aujourd'hui.

Peu après la suppression du couvent des Dominicains, la gendarmerie vint installer ses quartiers dans une partie des bâtiments et elle y resta jusqu'à la fin du 20ème siècle.

À côté de la caserne de gendarmerie a été édifié en 2011-12 le nouveau centre des archives de l'État, dont l'architecture évoque une pile de documents ④. Les rayonnages à l'intérieur couvrent une distance de pas moins de 29 kilomètres!

Depuis 1988 se dresse ici la statue en bronze de "Marieke", une œuvre du sculpteur Jef Claerhout ⑤. Cette petite Marie est un hommage au chanteur et compositeur Jacques Brel, qui évoque Bruges dans le texte de sa chanson homonyme. Cette statue est devenue le symbole du quartier, qui organise chaque année sa fête des voisins sur la pelouse aux alentours.

Die Coupure, ein innerstädtischer Wasserweg aus dem 18. Jahrhundert

Seit dem 17. Jahrhundert sind Ostende, Brügge und Gent über Kanäle miteinander verbunden. Der Wasserweg durch Brügge stellt jedoch immer noch einen Flaschenhals dar. Deshalb wird Mitte des 18. Jahrhunderts ein neuer Kanal gegraben. Er wird "Coupure" genannt, da er eine Abkürzung ermöglicht (französisch couper: schneiden) ①. Zugleich werden bereits bestehende Wasserwege verbreitert und vertieft. Somit können größere Schiffe, sogar Seeschiffe, passieren.

Am Ufer der Coupure lassen sich diverse Betriebe nieder (Kohle, Baumaterial...), die auf eine Transportmöglichkeit über Wasser angewiesen sind ②. In der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts schliessen diese Aktivitäten wieder ein. Die Ufer der Coupure wurden unterdessen zur Anlegemöglichkeit für Freizeitboote umgegliedert.

1234 errichten die Dominikaner ihr Kloster gleich außerhalb der damaligen Stadt, auf einem Gelände an der Südseite der Langestraat. Es ist eines der vier großen mittelalterlichen Bettelordenklöster in Brügge. Als Jahrhunderte später die Coupure gegraben wird, werden zu diesem Zweck einige Nebengebäude und ein großes Stück des Gartens von der Obrigkeit übernommen. Das Kloster wird 1796 aufgelöst. Einige Teile werden in neueren Gebäuden untergebracht ③. Vom alten Kloster sind nur noch ein Stück der Westfassade und das Kirchenportal sichtbar von der Straße.

Kurz nach Auflösung des Dominikanerklosters werden einige der Gebäude von der Rijkswacht (damalige Polizei) übernommen. 1891 wird an derselben Stelle eine neue Polizeikaserne errichtet. Diese ist bis Ende des 20. Jahrhunderts in Betrieb.

Neben der ehemaligen Polizeikaserne wurde 2011-12 das neue Staatsarchiv errichtet ④. Die Form des Gebäudes ist einem Stapel von Archivstücken nachempfunden. Die Archivregele im Gebäude haben eine Reihenlänge von insgesamt nicht weniger als 29 Kilometern.

Seit 1988 steht hier die Bronzeskulptur "Marieke" des Bildhauers Jef Claerhout ⑤. Sie wurde zu Ehren des Sängers und Komponisten Jacques Brel aufgestellt, der das Lied "Marieke" schrieb, in dem die Stadt Brügge eine Rolle spielt. Die Skulptur ist zum Wahrzeichen des Viertels geworden, und das jährlich ausgerichtete Nachbarschaftsfest findet auf der Wiese rundherum statt.

The Coupure, an 18th century city canal

Since the 17th century, Ostend, Bruges and Ghent have been connected by a network of canals. However, the passage through Bruges created a bottleneck in this network. Consequently, in the middle of the 18th century it was decided to construct a new canal ①. This was known as the Coupure - which means 'short-cut' - since it shortened the overall distance to be travelled. At the same time, the existing waterways were widened and deepened, so that larger vessels - even sea-going ships - could use them.

Many companies making use of water transport (dealing in coal, building materials...) ② acquired premises along the Coupure, but this economic activity disappeared in the second half of the 20th century. Since then, the Coupure has been transformed into a mooring berth for pleasure craft.

In 1234, the Dominicans built a monastery just outside the city, on a plot of ground on the south side of the present-day Langestraat. It was one of the four large monasteries of the mendicant orders in medieval Bruges. When the Coupure was dug, a large part of the monastery garden and some ancillary buildings were expropriated. The monastery itself was closed in 1796. Some parts of it were absorbed into more recent buildings ③. Only a part of the west wall and the entrance to the old church are still visible from the street today.

Shortly after the closure of the monastery, a number of its buildings were taken over by the gendarmerie. In 1891, a new gendarmerie barracks was built on the same location, which remained in use until the end of the 20th century.

In 2011-2012, the new State Archive was built alongside the former gendarmerie barracks ④. The design of the building reflects the shape of a pile of documents. The Archive contains no fewer than 29 kilometres of shelves.

Since 1988, the bronze statue of "Marieke" by sculptor Jef Claerhout has stood here ⑤. It is a tribute to singer-songwriter Jacques Brel, who wrote the song of the same title. In which reference is made to Bruges. The statue has become the symbol for this district of the city. The annual street party is held on the grassed area that surrounds it.

El Coupure, un canal urbano del siglo XVIII

Desde el siglo XVII Ostende, Brujas y Gante se conectan entre sí a través de canales. Por entonces la travesía por Brujas se hacía dificultosa, ya que había que pasar por un "cuello de botella". Por ello, a mediados del siglo XVIII se excava un nuevo canal ①. Se llama "Coupure" (que significa cortada), porque acortaba la distancia a recorrer. Al mismo tiempo, los cursos de agua existentes se ampliaron y profundizaron. Esto permite que navés más grandes, incluso las embarcaciones marítimas, puedan navegar por la ciudad.

A lo largo del Coupure se instalan empresas que se sirven del transporte por agua (carbón, materiales de construcción...) ②. En la segunda mitad del siglo XX desaparece nuevamente esta actividad. El Coupure se ha transformado entretanto en un muelle para embarcaciones de recreo.

En 1234 los dominicanos hacen construir su monasterio justo a las afueras de lo que entonces constituía el perímetro de la ciudad, en el lado sur de la calle Langestraat. Es uno de los cuatro grandes monasterios de las órdenes mendicantes de las Brujas medieval. Cuando mucho más tarde se excava el canal Coupure, se expropiaron algunas dependencias y una gran zona del jardín del monasterio. En 1796 el monasterio se cierra. Algunas partes del antiguo monasterio se recuperan en edificios más recientes ③. Tan sólo un sector de la fachada oeste y del portal de la iglesia es aún visible en la calle.

Poco después del cierre del monasterio de los dominicanos algunos de los edificios pasan a ser usados por la gendarmería. En 1891 se construye en el mismo lugar un nuevo cuartel de gendarmería, que continúa en uso hasta el final del siglo XX.

Al lado de los antiguos cuarteles de la gendarmería se instalan los nuevos Archivos del Estado en 2011-12 ④. La forma del edificio hace referencia a una pila de registros. Las estanterías de los archivos cuentan con no menos de 29 km de estantes.

Desde 1988 se encuentra aquí la estatua de bronce "Marieke" del escultor Jef Claerhout ⑤. Es un homenaje al cantante y compositor Jacques Brel que escribió la canción "Marieke" en la que se refiere a Brujas. La estatua se ha convertido en el símbolo del barrio, la fiesta anual del vecindario se celebra en el césped a su alrededor.